

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το νομοσχέδιο υπό τον τίτλο «Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας» όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από οκτώ κεφάλαια από 137 άρθρα.

Το κεφάλαιο Α' (άρθρα 1-2), υπό τον τίτλο Σκοπός – Αντικείμενο, περιλαμβάνει δύο άρθρα σχετικά με τον σκοπό και το αντικείμενο των ρυθμίσεων, αντιστοίχως.

Το κεφάλαιο Β' (άρθρα 3-61), υπό τον τίτλο Παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα – Τροποποιήσεις του ν. 4619/2019, περιλαμβάνει τις τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα (εφεξής: ΠΚ). Με το άρθρο 3 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 5 του ΠΚ σχετικά με τη δικαιοδοσία επί εγκλημάτων σε πλοία ή αεροσκάφη που φέρουν την ελληνική σημαία και με το άρθρο 4 τροποποιείται το αρ. 8 του ΠΚ. Με το άρθρο 5 καθορίζονται εκ νέου οι προϋποθέσεις άμεσης και απλής συνέργειας, ενώ με το άρθρο 6 τροποποιείται το άρθρο 52 του ΠΚ σχετικά με την ανώτατη διάρκεια της πρόσκαιρης κάθειρξης. Το άρθρο 7 επιφέρει αλλαγές στο άρθρο 54 του ΠΚ σχετικά με τη διάρκεια περιορισμού σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων. Με το άρθρο 8 καταργείται το σύστημα

2

υπολογισμού χρηματικής ποινής σε ημερήσιες μονάδες στο πλαίσιο του άρθρου 57 του ΠΚ, και με το άρθρο 9 προστίθεται, ως μέτρο ασφαλείας, η απέλαση, στο άρθρο 69 του ΠΚ. Ακολουθώς, με το άρθρο 10 προστίθεται νέο άρθρο στον ΠΚ σχετικά με την απέλαση αλλοδαπού. Το άρθρο 11 τροποποιεί το άρθρο 80 του ΠΚ σχετικά με τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής, ενώ με το άρθρο 12 προστίθεται στον ΠΚ νέο άρθρο 80Α σχετικά με την μετατροπή της ποινής φυλάκισης σε χρηματική. Αλλαγές επέρχονται με το άρθρο 13 στο άρθρο 81 του ΠΚ για την επιμέτρηση της ποινής παροχής κοινωφελούς εργασίας. Με το άρθρο 14 τροποποιείται το άρθρο 82Α του ΠΚ, το οποίο περιλαμβάνει και πράξεις σε βάρος ανηλίκου ή αδυνάμου προσώπου, και με το άρθρο 15 τροποποιείται το πλαίσιο της μειωμένης ποινής. Με το άρθρο 16 τροποποιείται το άρθρο 84 παρ. 2 του ΠΚ σχετικά με τις ελαφρυντικές περιστάσεις, ενώ με το άρθρο 17 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 85 του ΠΚ σχετικά με την συρροή λόγων μείωσης της ποινής. Το άρθρο 18 τροποποιεί τα όρια της συνολικής ποινής, και με το άρθρο 19 τροποποιείται το άρθρο 99 του ΠΚ σχετικά με την υφ' όρον απόλυση. Το άρθρο 20 επιφέρει αλλαγές στο άρθρο 101 του ΠΚ για την ανάκληση της αναστολής, και το άρθρο 21 τροποποιεί το άρθρο 104 του ΠΚ. Με το άρθρο 22 τροποποιείται το άρθρο 104Α του ΠΚ για την μετατροπή της φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία, και με το άρθρο 23 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 105 του ΠΚ και εισάγεται η δυνατότητα κατ' οίκον έκτισης ποινής με ηλεκτρονική επιτήρηση. Με το άρθρο 24 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 105Β του ΠΚ, και με το άρθρο 25 τροποποιούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση υφ' όρον απόλυσης στο άρθρο 106 του ΠΚ. Το άρθρο 26 τροποποιεί το άρθρο 108 του ΠΚ για την άρση της απόλυσης, το άρθρο 27 τροποποιεί το άρθρο 114 του ΠΚ για την έγκληση σε εγκλήματα σε βάρος του Δημοσίου, και το άρθρο 28, το άρθρο 122 του ΠΚ σχετικά με τα αναμορφωτικά μέτρα. Τροποποιείται ακόμη, με το άρθρο 29, το άρθρο 127 του ΠΚ σχετικά με τον περιορισμό των ανηλίκων σε κατάσταση κράτησης νέων, ενώ, με το άρθρο 30, επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 133 του ΠΚ για τον επανακαθορισμό του ηλικιακού ορίου επί νεαρών ενηλίκων. Με τα άρθρα 31 και 32 τροποποιούνται τα άρθρα 159 και 159Α του ΠΚ, αντιστοίχως, σχετικά με τον καθορισμό της χρηματικής ποινής. Με το άρθρο 33 προστίθεται, στο άρθρο 168 του ΠΚ, η διατάραξη της λειτουργίας υπηρεσίας νοσηλευτικών ιδρυμάτων και χώρων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με το άρθρο 34 τροποποιείται το άρθρο 169Α του ΠΚ για την παραβίαση δικαστικών αποφάσεων, ενώ με το άρθρο 35 προστίθεται νέο άρθρο (182 του ΠΚ) σχετικά με την παραβίαση περιορισμών διαμονής. Αλλαγές επιφέρει το άρθρο 36 στο άρθρο 186 του ΠΚ για την πρόκληση και προσφορά για τέλεση εγκλήματος, και το άρθρο 37,

στο άρθρο 187 του ΠΚ αναφορικά με το ανασταλτικό αποτέλεσμα έφεσης. Τροποποιούνται, ακόμη, με τα άρθρα 38, 39 και 40, τα άρθρα 235 και 236 του ΠΚ για τη δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλου, καθώς και τη δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών, αντιστοίχως. Αλλαγές επέρχονται με τα άρθρα 41 και 42 στα άρθρα 264 και 265 του ΠΚ για τον εμπρησμό και τον εμπρησμό δάσους, αντιστοίχως. Προστίθεται, με το άρθρο 43, η δήμευση στα αδικήματα εμπρησμού σε δάση σε νέο άρθρο στον Ποινικό Κώδικα (άρθρο 265Α), ενώ, με το άρθρο 44, απαλείφεται από την έμπρακτη μετάνοια το αδίκημα του εμπρησμού σε δάσος. Με το άρθρο 45 τροποποιείται το άρθρο 290 του ΠΚ, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η περίπτωση της παραβίασης ερυθρού σηματοδότη, ενώ, με το άρθρο 46, αυξάνεται το κατώτατο όριο ποινής του άρθρου 302 του ΠΚ και προβλέπεται προσωπικός λόγος απαλλαγής από την ποινή. Αλλαγές επέρχονται με τα άρθρα 47, 48 και 49 στα άρθρα 312, 330 και 333 του ΠΚ, αντιστοίχως. Με το άρθρο 50 τροποποιείται το άρθρο 348Α του ΠΚ, ώστε να περιλαμβάνει και πρόσωπο που εμφανίζεται ως ανήλικο. Το άρθρο 52 επαναφέρει την αυτεπάγγελτη δίωξη στο άρθρο 358 του ΠΚ για την παραβίαση υποχρέωσης διατροφής. Τα άρθρα 53 και 54 επιφέρουν αλλαγές στην εξύβριση (άρθρο 361 του ΠΚ) και στη συκοφαντική δυσφήμιση (άρθρο 363 του ΠΚ), αντιστοίχως. Βελτιώσεις επέρχονται, με το άρθρο 55, στο άρθρο 365 του ΠΚ, και, με τα άρθρα 56 και 57, στη γενική διάταξη του άρθρου 366 του ΠΚ και στο άρθρο 368 του ΠΚ για την έγκληση. Στο αδίκημα του άρθρου 372 του ΠΚ προστίθεται, με το άρθρο 58, και η χρηματική ποινή. Αλλαγές επέρχονται, με το άρθρο 59, στο άρθρο 378 του ΠΚ για τη φθορά ξένης ιδιοκτησίας. Ακόμη, το άρθρο 60 τροποποιεί τις γενικές διατάξεις των άρθρων 381 του και 405 του ΠΚ. Τέλος, το άρθρο 61 τροποποιεί το άρθρο 25 του ν. 1882/1990 για τη μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο.

Το κεφάλαιο Γ' (άρθρα 62-115), υπό τον τίτλο (Παρεμβάσεις στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας – Τροποποιήσεις ν. 4620/2019), περιλαμβάνει τροποποιήσεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (εφεξής: ΚΠΔ). Με το άρθρο 62 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 7 του ΚΠΔ σχετικά με τα αρμόδια δικαστήρια για τη δίωξη κακουργημάτων. Τροποποιούνται, ακόμη, με τα άρθρα 63 και 64, τα άρθρα 8 και 9 του ΚΠΔ, αντιστοίχως. Με το άρθρο 65 προστίθεται νέα παράγραφος στο άρθρο 17 του ΚΠΔ σχετικά με την υποβολή αίτησης εξαίρεσης. Τροποποιείται, ακόμη, με το άρθρο 66, το άρθρο 35 του ΚΠΔ, και, με το άρθρο 67, το άρθρο 43 του ΚΠΔ σχετικά την ποινική δίωξη. Αλλαγές επέρχονται, με τα άρθρα 68 και 69, στα άρθρα 48 και 49 του ΚΠΔ σχετικά με την αποχή από την ποινική δίωξη πλημμελημάτων και κακουργημάτων υπό όρους, αντιστοίχως. Με το άρθρο 70 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το

παράβολο του άρθρου 52 του ΚΠΔ, ενώ, με το άρθρο 71, τροποποιείται το άρθρο 53 του ΚΠΔ σχετικά με τη δίωξη κατόπιν έγκλησης. Τροποποιούνται, ακόμη, με τα άρθρα 72 και 73, το άρθρο 59 παρ. 2 του ΚΠΔ σχετικά με τα προδικαστικά ζητήματα ποινικής δίκης, και το άρθρο 61 του ΚΠΔ, το οποίο πλέον αφορά σε ζητήματα αστικής αλλά και διοικητικής φύσης. Τροποποιείται, με το άρθρο 74, η καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς εφετείου κατ' άρθρο 110 του ΚΠΔ, και με το άρθρο 75, η καθ' ύλην αρμοδιότητα του τριμελούς εφετείου κατ' άρθρο 111 του ΚΠΔ. Το άρθρο 76 επιφέρει αλλαγές στο άρθρο 115 του ΚΠΔ σχετικά την καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου. Με το άρθρο 77 καταργείται η υποχρέωση τοιχοκόλλησης του πίνακα πραγματογνωμόνων στο πλαίσιο του άρθρου 185 του ΚΠΔ, ενώ, με το άρθρο 78, προβλέπεται στο άρθρο 215 του ΚΠΔ κατ' εξαίρεση εμφάνιση μαρτύρων ορισμένης κατηγορίας κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο. Με το άρθρο 79 προστίθεται, στο άρθρο 218 του ΚΠΔ, η διαρκής εξέταση της προσφορότητας και αναγκαιότητας μέτρων προστασίας μαρτύρων, ενώ, με το άρθρο 80, προστίθενται παραπομπές στον ν. 3500/2006, στο άρθρο 227 ΚΠΔ. Το άρθρο 81 τροποποιεί το άρθρο 233 παρ. 2 του ΚΠΔ ως προς την τοιχοκόλληση του πίνακα διερχομένων. Με το άρθρο 82 προστίθεται νέο άρθρο, 238Α στον ΚΠΔ, σχετικά με την εξέταση με τεχνολογικά μέσα. Το άρθρο 83 επιφέρει αλλαγές στο άρθρο 245 του ΚΠΔ σχετικά με τη διενέργεια προανάκρισης, ενώ με το άρθρο 84 επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 254 του ΚΠΔ. Τροποποιείται, ακόμη, με το άρθρο 85, το άρθρο 265 του ΚΠΔ σχετικά με την κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων, και, με το άρθρο 86, το άρθρο 269 του ΚΠΔ σχετικά με την άρση της κατάσχεσης στο στάδιο της ανάκρισης. Με το άρθρο 87 τροποποιείται το άρθρο 283 του ΚΠΔ σχετικά με τον περιοριστικό όρο ηλεκτρονικής επιτήρησης με τη χρήση τεχνολογίας εντοπισμού θέσης και κίνησης, και, με το άρθρο 88, το άρθρο 284 του ΚΠΔ ως προς την αναφορά στην ποινή. Με το άρθρο 89 τροποποιείται το άρθρο 288 του ΚΠΔ σχετικά με τη διαδικασία μετά την απολογία, ενώ, με το άρθρο 90, το άρθρο 291 του ΚΠΔ ως προς τη συμμετοχή του εισαγγελικού λειτουργού. Τα άρθρα 91 και 92 τροποποιούν τα άρθρα 292 και 301 του ΚΠΔ, αντιστοίχως. Με το άρθρο 93 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 302 του ΚΠΔ σχετικά με την ποινική συνδιαλλαγή μετά την περάτωση της ανάκρισης, και, με το άρθρο 94, στο άρθρο 303 του ΚΠΔ για την ποινική διαπραγμάτευση. Το άρθρο 95 τροποποιεί το άρθρο 309 του ΚΠΔ σχετικά με την κατ' εξαίρεση περάτωση της κύριας ανάκρισης, και το άρθρο 96, το άρθρο 322 ΚΠΔ σχετικά με την προσφυγή κατά της απευθείας κλήσης ως προς το παράβολο. Τα άρθρα 97 και 98 τροποποιούν το άρθρο 323 του ΚΠΔ, σχετικά με τα πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας, και το άρθρο 336 παρ. 2 του

ΚΠΔ, σχετικά με την πρόκληση θορύβου και την ανυπακοή, αντιστοίχως. Τροποποιείται, με το άρθρο 99, το άρθρο 343 του ΚΠΔ, και, με το άρθρο 100, το άρθρο 349 του ΚΠΔ σχετικά με την αναβολή της δίκης. Με το άρθρο 101 επέρχεται απαραίτητη νομοθετική προσαρμογή στο άρθρο 369 του ΚΠΔ, και, με το άρθρο 102, εξειδικεύεται η αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου στο άρθρο 404 του ΚΠΔ. Τροποποιείται, ακόμη, με το άρθρο 103, το άρθρο 424 του ΚΠΔ σχετικά με την αναβολή για κρείσσονες αποδείξεις, και, με το άρθρο 104, επέρχεται νομοτεχνική προσαρμογή στο άρθρο 471 του ΚΠΔ. Με το άρθρο 105 τροποποιείται το άρθρο 478 του ΚΠΔ σχετικά με τους λόγους έφεσης κατά βουλεύματος και, με το άρθρο 106, επέρχεται νομοτεχνική προσαρμογή στο άρθρο 486 του ΚΠΔ. Το άρθρο 107 επιφέρει αλλαγές στο άρθρο 487 του ΚΠΔ σχετικά με την αιτιολογία της ασκούμενης έφεσης από τον εισαγγελέα, ενώ, με το άρθρο 108, καθορίζονται εκ νέου τα όρια του εκκλητού στο άρθρο 489 του ΚΠΔ. Με το άρθρο 109 τροποποιείται το άρθρο 497 του ΚΠΔ σχετικά με την ανασταλτική δύναμη της έφεσης. Το άρθρο 110 επιφέρει νομοτεχνικές βελτιώσεις στο άρθρο 499 του ΚΠΔ σχετικά με το αρμόδιο για την εκδίκαση της έφεσης δικαστήριο, και, με το άρθρο 111, επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 500 του ΚΠΔ. Με το άρθρο 112 τροποποιείται το άρθρο 512 του ΚΠΔ, με το άρθρο 113, το άρθρο 577 του ΚΠΔ σχετικά με τα έξοδα σε βάρος των κατηγορουμένων που καταδικάστηκαν, ενώ, με το άρθρο 114, τροποποιείται το άρθρο 578 του ΚΠΔ σχετικά με τα έξοδα σε περίπτωση απόρριψης ενδίκων μέσων, ενστάσεων και αιτήσεων. Τέλος, με το άρθρο 115 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 580 του ΚΠΔ σχετικά με την επιβολή εξόδων σε βάρος εκείνων που έκαναν ψευδή έγκληση ή μήνυση.

Το κεφάλαιο Δ' (άρθρα 116-131), υπό τον τίτλο Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας – τροποποιήσεις ν. 3500/2006, περιλαμβάνει αλλαγές στον ν. 3500/2006 περί ενδοοικογενειακής βίας. Αρχικά, με το άρθρο 116 επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του ειδικού νόμου. Με το άρθρο 117 επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 4 του ν. 3500/2006 σχετικά με τη σωματική και ψυχολογική βία σε βάρος ανηλίκων, ενώ, με το άρθρο 118, στο άρθρο 5 του ν. 3500/2006 ως προς το ελάχιστο ποσό της χρηματικής ικανοποίησης. Αλλαγές επέρχονται, με τα άρθρα 119 και 120, στα άρθρα 6 και 7 του ν. 3500/2006 σχετικά με την ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη και παράνομη βία και απειλή, αντιστοίχως. Με το άρθρο 121 τροποποιείται το άρθρο 9 του ν. 3500/2006, ενώ, με το άρθρο 122, το άρθρο 11 του ίδιου νόμου σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση. Το άρθρο 123 διευρύνει την κατ' άρθρο 12 του ν. 3500/2006 δυνατότητα του δικαστηρίου να επιβάλλει περιοριστικούς ό-

ρους και ποινική διαμεσολάβηση, και το άρθρο 124 τροποποιεί το άρθρο 14 του ν. 3500/2006 σχετικά με τις αστικές συνέπειες της ποινικής διαμεσολάβησης. Αλλαγές επέρχονται, με το άρθρο 125, στο άρθρο 16 του ειδικού νόμου σχετικά με την παραγραφή, και, με το άρθρο 126, στο άρθρο 18 σχετικά με τους περιοριστικούς όρους. Αλλαγές επέρχονται, ακόμη, με το άρθρο 127, στο άρθρο 20 του ν. 3500/2006, και, με το άρθρο 128, στο άρθρο 21 του ν. 3500/2006 σχετικά με τη συνδρομή φορέων. Με το άρθρο 129 τροποποιείται το άρθρο 23 του ειδικού νομοθετήματος σχετικά με τις υποχρεώσεις των επαγγελματιών. Με το άρθρο 130 προστίθεται νέο άρθρο 23Α σχετικά με την ατομική αξιολόγηση των θυμάτων και τη διαχείριση του κινδύνου επανάληψης βίας και δευτερογενούς θυματοποίησης. Τέλος, με το άρθρο 131 τροποποιείται το άρθρο 18 του ν. 3870/2010 σχετικά με την πρόσληψη συγγενών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Με το κεφάλαιο Ε' (άρθρο 132), υπό τον τίτλο, Παρεμβάσεις για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας – τροποποίηση ν. 4557/2018, τροποποιείται ο ν. 4557/2018 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και, ειδικότερα, το άρθρο 45 σχετικά με το διοικητικό πρόστιμο, ενώ απαλείφεται η προϋπόθεση προηγούμενης αμετάκλητης καταδίκης φυσικού προσώπου.

Το κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 133-134), υπό τον τίτλο Ευθύνη νομικών προσώπων σε περιπτώσεις αδικημάτων δωροδοκίας, περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν στην ευθύνη νομικών προσώπων σε περιπτώσεις αδικημάτων δωροδοκίας. Ειδικότερα, το άρθρο 133 προβλέπει ευθύνη νομικών προσώπων και οντοτήτων για αδικήματα δωροδοκίας, και το άρθρο 134 αφορά στη διαδικασία επιβολής κυρώσεων σε βάρος νομικών προσώπων και οντοτήτων.

Το έβδομο Ζ' (άρθρα 135-136), υπό τον τίτλο Καταργούμενες – μεταβατικές διατάξεις, περιλαμβάνει καταργούμενες και μεταβατικές διατάξεις, αντιστοίχως.

Στο όγδοο κεφάλαιο, τέλος (άρθρο 137), υπό τον τίτλο Έναρξη ισχύος, ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 10

Διά του άρθρου 10 εισάγεται νέο άρθρο 72 στον ΠΚ και προβλέπεται η επιβολή της απέλασης αλλοδαπού συμπεριλαμβανομένων και των πολιτών κρατών – μελών της ΕΕ ως μέτρο ασφαλείας. Η απέλαση των πολιτών κρατών μελών της ΕΕ που έχουν αποδεδειγμένα μόνιμη διαμονή στην ελληνική

επικράτεια τουλάχιστον επί πέντε (5) έτη, πριν από την τέλεση της πράξης, μπορεί να επιβληθεί αν καταδικάσθηκαν σε ποινή κάθειρξης τουλάχιστον έξι (6) ετών για τις αξιόποινες πράξεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 6 του άρθρου 105B του ΠΚ ή για τη διακεκριμένη κλοπή του άρθρου 374 και μόνο όταν συντρέχουν και αιτιολογούνται ειδικώς στην απόφαση σοβαροί και επιτακτικοί λόγοι δημοσίας ασφάλειας. Η απέλαση εκτελείται αμέσως μετά την έκτιση της ποινής ή την απόλυση από τις φυλακές. Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι στην περίπτωση που η απόφαση του δικαστηρίου περί απέλασης εκτελείται αφού παρέλθουν περισσότερα από δύο έτη αφότου εκδόθηκε, θα ήταν σύμφωνο με την παρ. 2 του άρθρου 33 της Οδηγίας 2004/38 και τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ (απόφαση της 22ας Μαΐου 2012 C-348/09 ECLI:EU:C:2012:300 παρ. 31) να επανεξετάζεται αν το υπό απέλαση πρόσωπο εξακολουθεί να αποτελεί πραγματική απειλή για τη δημόσια τάξη ή αν έχει επέλθει ουσιαστική μεταβολή των περιστάσεων αφότου εκδόθηκε η απόφαση απέλασης.

2. Επί του άρθρου 14

Διά του άρθρου 14 συμπληρώνεται το άρθρο 82Α του ΠΚ, και προβλέπεται ότι το αυξημένο πλαίσιο ποινής για τα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά εφαρμόζεται και όταν τελείται έγκλημα με δόλο σε βάρος ανηλικού ή προσώπου που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, και δεν προβλέπεται βαρύτερο πλαίσιο ποινής από άλλη διάταξη. Ήδη προβλέπεται στο άρθρο 79 παρ. 5 του ΠΚ, ως στοιχείο της επιμέτρησης της ποινής, το γεγονός ότι το θύμα δεν μπορούσε να προστατεύσει τον εαυτό του. Η θέσπιση βαρύτερου πλαισίου ποινής όταν η πράξη στρέφεται κατά ανηλικών ή προσώπων που δεν μπορούν να υπερασπίσουν τον εαυτό τους, δηλαδή κατά γενικών κατηγοριών προσώπων, κατ' αποτέλεσμα διαμορφώνει διακεκριμένες παραλλαγές των σχετικών εγκλημάτων (κατά της παρουσίας, ιδιοκτησίας). Συνεπώς, τίθεται το ερώτημα αν είναι νομοτεχνικώς ορθή η ένταξη της διάταξης στο δίκαιο της επιμέτρησης της ποινής.

3. Επί του άρθρου 33

Διά του άρθρου 33 συμπληρώνεται το άρθρο 168 του ΠΚ και προστίθενται παρ. 4 και 5, ως εξής: 25 «4. Όποιος εισέρχεται σε δομές παροχής υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένων των κινητών μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας ή προσεγγίζει κινητές μονάδες παροχής υγειονομικών υπηρεσιών άμεσης βοήθειας και με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως με φωνασκίες, θόρυβο, ύβρεις ή απειλές κατά του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, εργαζομένων, υπαλλήλων ή ασθενών διαταράσσει τη λειτουργία τους, τιμω-

ρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή και αν η πράξη συνδέεται με πρόκληση βιαιοπραγίας, με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή. 5. Με τις ποινές της παρ. 4 τιμωρείται όποιος εισέρχεται σε χώρο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως με φωνασκίες, θόρυβο, ύβρεις ή απειλές κατά του εκπαιδευτικού προσωπικού, εργαζομένων, υπαλλήλων ή μαθητών διαταράσσει τη λειτουργία του».

Τα εν λόγω είδη συμπεριφοράς ανήκουν ήδη στο πεδίο εφαρμογής των παρ. 1 και 2 του άρθρου 168 του ΠΚ, οι οποίες και συρρέουν αληθώς με εγκλήματα κατά της τιμής, την απειλή ή τις σωματικές βλάβες. Ως εκ τούτου, θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο να διαγραφούν οι προτεινόμενες παρ. 4 και 5 του άρθρου 168 του ΠΚ.

4. Επί του άρθρου 40

Διά του άρθρου 40 τροποποιείται το άρθρο 237 του ΠΚ, και προβλέπεται στην παρ. 4 στοιχ. δ´, ότι οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 37 του ΠΚ, δηλαδή οι πράξεις της δωροληψίας και της δωροδοκίας δικαστικών λειτουργών, όταν η υπηρεσιακή ενέργεια ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων τους κατά την απονομή της δικαιοσύνης ή την επίλυση της διαφοράς, εφαρμόζονται από ή προς δικαστές που είναι αποσπασμένοι σε ενωσιακούς ή διεθνείς οργανισμούς ή όργανα. Εν προκειμένω, η διάταξη του στοιχ. δ´ της παρ. 4 είναι λευκός ποινικός νόμος που παραπέμπει στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 237 του ΠΚ. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει να πληρούν οι υπό κρίση πράξεις, δηλαδή η δωροληψία και η δωροδοκία δικαστών που είναι αποσπασμένοι σε διεθνείς οργανισμούς ή όργανα, *in concreto* όλα τα στοιχεία των πράξεων των παρ. και 2 του άρθρου 237 του ΠΚ (βλ. Μυλωνόπουλο Χ., Ποινικό δίκαιο Γενικό Μέρος, 2020, σελ. 15). Στα στοιχεία αυτά ανήκει και η υπηρεσιακή ενέργεια κατά την απονομή δικαιοσύνης ή την επίλυση διαφοράς. Εφόσον οι αποσπασμένοι δικαστές δεν ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα, η προτεινόμενη διάταξη αντιβαίνει στην αρχή της νομιμότητας και ιδίως στην αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege scripta*.

5. Επί του άρθρου 43

Διά του άρθρου 43 εισάγεται νέο άρθρο στον ΠΚ ως άρθρο 265Α, το οποίο προβλέπει την επιβολή δήμευσης τμήματος της περιουσίας του αυτοργού και των συμμετόχων στο έγκλημα εμπρησμού σε δάση από πρόθεση, τετελεσμένο και σε απόπειρα, καθώς και στις περιπτώσεις εμπρησμού σε δάση από αμέλεια από τις οποίες προκλήθηκε πυρκαγιά που είχε ως αποτέλεσμα θάνατο, ή βαριά σωματική βλάβη, ή εξαπλώθηκε σε μεγάλη έκταση, ή είχε

ως επακόλουθο σοβαρή ή ευρεία ρύπανση, ή υποβάθμιση, ή σοβαρή ή ευρεία οικολογική και περιβαλλοντική διατάραξη, ή καταστροφή. Εν προκειμένω, η περιουσία που δημεύεται δεν προέρχεται ούτε σχετίζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο με το έγκλημα ούτε χρησιμοποιείται για την τελεσή του. Το συνταγματικό έρεισμα της δήμευσης σε σχέση με το δικαίωμα στην ιδιοκτησία που προστατεύει το άρθρο 17 του Συντάγματος είναι η, με οποιονδήποτε τρόπο, εμπλοκή της περιουσίας σε αξιόπρινες πράξεις (βλ., αναλυτικά, Διονυσοπούλου Α., Η δήμευση των προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας. Παρατηρήσεις και *de lege ferenda* προτάσεις στις διατάξεις του Ν. 2331/1995, Υπεράσπιση, 2000, σελ. 794). Εν προκειμένω, δοθείσης της έλλειψης οποιασδήποτε σύνδεσης της υπό δήμευση περιουσίας με την αξιόπρινη πράξη, γεννάται ερώτημα αν το μέτρο είναι σύμφωνο με το άρθρο 17 του Συντάγματος. Η αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται από τη συμπεριφορά του δράστη μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να αποτελεί αντικείμενο αυτοτελούς αξίωσης.

6. Επί του άρθρου 46

Διά του άρθρου 46 συμπληρώνεται το άρθρο 302 του ΠΚ, και προβλέπεται ότι «αν το θύμα της πράξης της παρ. 1 είναι οικείος του υπαίτιου, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει τον υπαίτιο από κάθε ποινή, αν πεισθεί ότι λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη από τις συνέπειες της πράξης του δεν χρειάζεται να υποβληθεί σε ποινή». Δεδομένου ότι η περίπτωση αυτή καλύπτεται από το άρθρο 104 Β στοιχ. γ' του ΠΚ για τη δικαστική άφεση της ποινής, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να απαλειφθεί.

7. Επί των άρθρων 47, 48, 49

Διά των άρθρων 47, 48, 49 τροποποιούνται τα άρθρα 312, 330, 333 του ΠΚ, και προστίθεται η φράση «με την επιφύλαξη διατάξεων ειδικών ποινικών νόμων». Θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο να αντικατασταθεί η φράση «με την επιφύλαξη διατάξεων ειδικών ποινικών νόμων» από τη φράση «με την επιφύλαξη των διατάξεων του ν. 3500/2006, όπως ισχύει».

8. Επί του άρθρου 54

Διά του άρθρου 54 τροποποιείται το άρθρο 363 του ΠΚ, και ορίζεται ότι: «Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου, ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον εν γνώσει του ψευδές γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη του άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή και αν τελεί την πράξη δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και

χρηματική ποινή. Στην έννοια του τρίτου δεν περιλαμβάνονται δημόσιοι λειτουργοί ή υπάλληλοι που λαμβάνουν γνώση των ισχυρισμών για τα διάδικα μέρη, κατά την ενάσκηση καθήκοντος στο πλαίσιο πολιτικής, ποινικής ή διοικητικής δίκης». Εν προκειμένω, δοθείσης και της κατάργησης του άρθρου 367 του ΠΚ (με το άρθρο 135 στοιχ. α' του παρόντος νομοσχεδίου), θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο να θεσπισθεί ειδικός λόγος άρσης του αδίκου για τους ισχυρισμούς των διαδίκων ενώπιον των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων που ασκούν τα καθήκοντά τους στο πλαίσιο πολιτικής, ποινικής ή διοικητικής δίκης.

9. Επί του άρθρου 71

Διά του άρθρου 71 τροποποιείται το άρθρο 53 του ΚΠΔ, και στην παρ. 1 εδ. δ' του προτεινόμενου άρθρου 53 του ΚΠΔ ορίζεται ότι: «Δεν απαιτείται κατάθεση παραβόλου για τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, τα εγκλήματα ρατσιστικών διακρίσεων (άρθρο 82Α του ΠΚ) και τα εγκλήματα παραβιάσεων της ίσης μεταχείρισης». Θα ήταν σκόπιμο, προς αποφυγή σύγχυσης, να γίνει παραπομπή στις διατάξεις που προβλέπουν εγκλήματα παραβιάσεων της ίσης μεταχείρισης.

10. Επί του άρθρου 78

Διά του άρθρου 78 συμπληρώνεται το άρθρο 215 ΚΠΔ, και ορίζεται ότι: «Αστυνομικοί και λοιποί προανακριτικοί υπάλληλοι που έχουν καταθέσει στην προδικασία δεν καλούνται στο ακροατήριο αλλά αναγιγνώσκονται οι καταθέσεις τους. Ο εισαγγελέας ή το δικαστήριο αιτιολογημένα, μπορούν κατ' εξαίρεση να παραγγείλουν την κλήτευση αν η εξέτασή τους με τεχνολογικά μέσα σύμφωνα με το άρθρο 238Α όπου είναι εφικτό, ή με φυσική παρουσία τους στο ακροατήριο είναι αναγκαία για την ασφαλή διάγνωση της κατηγορίας. Σε κάθε περίπτωση, τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου καλούνται από τον εισαγγελέα, αν η πράξη αφορά κακούργημα και το ζητήσει ο κατηγορούμενος εντός προθεσμίας πέντε (5) ημερών από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο, σύμφωνα με τις διατυπώσεις της παρ. 3 του άρθρου 327 και πέραν του αριθμητικού περιορισμού της παρ. 2». Εν προκειμένω, τίθεται το ερώτημα αν η προτεινόμενη διάταξη είναι σύμφωνη με τη νομολογία του ΕΔΔΑ ως προς το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εξετάζει τους μάρτυρες κατηγορίας (άρθρο 6 παρ. 3 δ' ΕΣΔΑ) για την συγκεκριμένη κατηγορία μαρτύρων, δηλαδή αστυνομικών και προανακριτικών υπαλλήλων που κατέθεσαν στην προδικασία. Καταρχήν, κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η εξέταση ή μη των εν λόγω προσώπων στο ακροατή-

ριο αποτελεί ζήτημα που θα κρίνει το δικαστήριο κυριαρχικά κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, το οποίο θα πρέπει να λάβει υπόψη του το δικαίωμα του κατηγορουμένου να τους εξετάσει σε συνδυασμό με διάφορους παράγοντες, όπως την αποδεικτική βαρύτητα της μαρτυρίας, την τυχόν ύπαρξη άλλων εξισορροπητικών παραγόντων (βλ. Schatschaschwili κατά Γερμανίας 15.12.2015, και Διονυσοπούλου Α., Το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εξετάζει τους μάρτυρες κατηγορίας – πρόσφατη νομολογία του ΕΔΔΑ και το άρθρο 363 ΚΠΔ σε Το ποινικό δίκαιο σε κρίση και υπό κρίση, 2020, σελ. 585 επ.). Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο δεν μπορεί, κατ' αποτέλεσμα, να δεσμεύεται από την μη υποβολή αιτήματος κλήτευσης του μάρτυρα από τον κατηγορούμενο, η οποία δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου παραίτηση από το δικαίωμά του να εξετάσει τους συγκεκριμένους μάρτυρες κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ (βλ., ενδεικτικά, Thomson κατά Ηνωμένου Βασιλείου 15.6.2004 παρ. 43 επ., Nechto κατά Ρωσίας 24.1.2012 παρ. 104, Gabrielyan κατά Αρμενίας 10.4.2012 παρ. 38, 85, και, αναλυτικά, Διονυσοπούλου Α., Το δικαίωμα του κατηγορουμένου στην εξέταση μαρτύρων κατηγορίας, Αθήνα 2017, σελ. 112 επ.)

11. Επί του άρθρου 82

Διά του άρθρου 82 εισάγεται νέο άρθρο 238Α στον ΚΠΔ, στο οποίο προβλέπεται η δυνατότητα διεξαγωγής κατάθεσης μάρτυρα, πραγματογνώμονα, τεχνικού συμβούλου, διερμηνέα, παρισταμένου προς υποστήριξη της κατηγορίας, παροχής ανωμοτί εξηγήσεων από ύποπτο ή απολογίας κατηγορουμένου, με τη χρήση τεχνολογικών μέσων, χωρίς τη φυσική παρουσία του προσώπου αυτού, όταν υπάρχει σοβαρό κώλυμα εμφάνισης ή κίνδυνος από την αναβολή ή για την ασφαλή διεξαγωγή της διαδικασίας. Επίσης, ορίζεται ότι μπορεί να αποφασισθεί από τον διευθύνοντα τη συζήτηση, μετά από πρόταση του εισαγγελέα, ο αποκλεισμός της προσωπικής εμφάνισης του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, μόνο σε περίπτωση κακουργήματος και, ιδίως, σε πολυπρόσωπες δίκες ή δίκες που αφορούν στην οργανωμένη εγκληματικότητα ή έχουν σοβαρό κοινωνικό αντίκτυπο. Κατά της απόφασης αυτής που απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση, μπορεί να ασκηθεί προσφυγή σε ολόκληρο το δικαστήριο.

Παρατηρείται, κατά πρώτον, ότι η κατάθεση με τη χρήση τεχνολογικών μέσων στο στάδιο της κύριας διαδικασίας θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο να ενταχθεί στο κεφάλαιο του ΚΠΔ για την αποδεικτική διαδικασία, ώστε να ρυθμίζονται αναλυτικά όλα τα σχετικά θέματα και να διασφαλίζεται η δυνατότητα του κατηγορουμένου να εξετάσει το μάρτυρα. Κατά δεύτερον, ότι η συμμετοχή του κατηγορουμένου στη κύρια διαδικασία με τη χρήση τεχνο-

12

λογικών μέσων, αντί της προσωπικής του εμφάνισης, δεν είναι, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, ασυμβίβαστη με την έννοια της δίκαιης και δημόσιας δίκης, εφόσον όμως δικαιολογείται για την πρόληψη εγκλημάτων, την προστασία των μαρτύρων, των δικαιωμάτων των θυμάτων στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια, και λαμβάνεται υπόψη και το δικαίωμα σε εύλογη διάρκεια της διαδικασίας. Θα πρέπει, πάντως, να διασφαλίζεται ότι ο κατηγορούμενος μπορεί να παρακολουθεί την διαδικασία, χωρίς διακοπές, όπως και ότι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας θα έχει αποτελεσματική και εμπιστευτική επικοινωνία με τον συνήγορό του (Marcello Viola κατά Ιταλίας, 5.1.2007, παρ. 67, 72 επ., Sakhnovskiy κατά Ρωσίας 2.11.2010, παρ. 98). Συνεπώς, η προτεινόμενη διάταξη είναι ορθότερο να αναδιατυπωθεί αναλόγως.

12. Επί του άρθρου 98

Διά του άρθρου 98 τροποποιείται το άρθρο 336 παρ. 2 του ΚΠΔ, και ορίζεται ότι: «Σε περίπτωση σοβαρής διατάραξης της συνεδρίασης ή προσβλητικής συμπεριφοράς κατά του δικαστηρίου ή μέλους του το δικαστήριο, πέραν της υποχρέωσης ανακοίνωσης αξιόποινης πράξης του άρθρου 38, υποχρεούται να υποβάλλει πειθαρχική αναφορά ενώπιον του Προέδρου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, διαβιβάζοντας αντίγραφα των πρακτικών της δίκης, για την κίνηση της διαδικασίας των άρθρων 152 έως 159 περί πειθαρχικής διαδικασίας του Κώδικα Δικηγόρων». Δοθείσης της ίδρυσης σχετικής υποχρέωσης του δικαστηρίου, θα ήταν σκόπιμο η φράση «σοβαρής διατάραξης της συνεδρίασης ή προσβλητικής συμπεριφοράς κατά του δικαστηρίου ή μέλους του» να αντικατασταθεί από τη φράση «σοβαρής διατάραξης της συνεδρίασης ή βαριάς και επανειλημμένης προσβλητικής συμπεριφοράς κατά του δικαστηρίου ή μέλους του».

13. Επί του άρθρου 102

Διά του άρθρου 102 τροποποιείται το άρθρο 404 ΚΠΔ, και ορίζεται ότι: «Το μικτό ορκωτό δικαστήριο αποφασίζει μόνο για την κατηγορία και την κύρια ποινή. Κάθε άλλο ζήτημα ανήκει στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών που αποφασίζουν χωρίς τη σύμπραξη των ενόρκων». Επίσης, διά του άρθρου 135 εδ. β' του παρόντος καταργείται το ισχύον άρθρο 405 ΚΠΔ. Στο Σύνταγμα καθιερώνεται αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων για τα κακούργηματα, η οποία συνίσταται στην τιμωρία αυτών των εγκλημάτων και στη λήψη όλων των μέτρων που προβλέπουν οι σχετικοί ποινικοί νόμοι (άρθρα 97 παρ. 1 και 96 παρ. 1 Συντάγματος). Συνεπώς, ιδρύεται καταρχήν αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου για όλα τα ζητήματα που ανα-

κύπτουν κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίω διαδικασίας. Στο μέτρο που ορισμένα ζητήματα έχουν αμιγώς νομικό - τεχνικό χαρακτήρα, είναι επιτρεπτή η ανάθεση της αρμοδιότητας μόνο στους τακτικούς δικαστές. Δεδομένου ότι το τεκμήριο αρμοδιότητας, σύμφωνα με το Σύνταγμα, ανήκει στο μικτό ορκωτό δικαστήριο, θα ήταν σύμφωνο με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις και νομοτεχνικώς ορθότερο να αναφέρονται ρητά τα ζητήματα για τα οποία θα έχουν αρμοδιότητα μόνο οι τακτικοί δικαστές, ώστε να μην δημιουργείται σύγχυση σχετικά με την αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου.

14. Επί του άρθρου 111

Διά του άρθρου 111 τροποποιείται το άρθρο 500 ΚΠΔ, και ορίζεται ότι: «Ο εισαγγελέας μπορεί επίσης, να κλητεύσει τους πιο σημαντικούς μάρτυρες από εκείνους που εξετάστηκαν στην πρωτόδικη δίκη, εκτός αν κρίνει ότι η υπόθεση μπορεί να εκδικαστεί με μόνη την ανάγνωση των καταθέσεών τους σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο του άρθρου 502. Σε κάθε περίπτωση, καλεί δύο τουλάχιστον μάρτυρες εφόσον το ζητήσει ο κατηγορούμενος εντός προθεσμίας πέντε (5) ημερών από την επίδοση της κλήσης στο ακροατήριο. Μπορεί επίσης, να κλητεύσει νέους μάρτυρες που δεν εξετάστηκαν στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. (...) Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να παραγγείλει την κλήτευση των μαρτύρων που εξετάστηκαν στην πρωτόδικη δίκη και δεν κλητεύτηκαν κατά την κρίση του εισαγγελέα, αν η εξέτασή τους στο ακροατήριο είναι αναγκαία για την ασφαλή διάγνωση της κατηγορίας».

Εν προκειμένω, ειδικά για την κατ' έφεση δίκη, η νομολογία του ΕΔΔΑ εξαρτά τον τρόπο εφαρμογής του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ από τη διαμόρφωση της κατ' έφεση δίκης στις εθνικές έννομες τάξεις. Όταν το κατ' έφεση δικάζον δικαστήριο εξετάζει πραγματικά και νομικά ζητήματα, και διεξάγει πλήρη αποδεικτική διαδικασία, πρέπει, για λόγους δικαιοσύνης, να προβαίνει σε άμεση εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων, εν προκειμένω, των μαρτυρικών καταθέσεων (Dan κατά Μολδαβίας 5.11.2011 παρ. 30 επ. Για το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εξετάζει τους μάρτυρες κατηγορίας, βλ. ανωτέρω παρατήρηση αρ. 10).

15. Επί του άρθρου 134

Στο άρθρο 134 προβλέπεται διαδικασία με την οποία τα ποινικά δικαστήρια επιβάλλουν κυρώσεις (πρόστιμο, οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής

δραστηριότητας, οριστικό ή προσωρινό αποκλεισμό από δημόσιες παροχές, ενισχύσεις, αναθέσεις έργων και υπηρεσιών, προμήθειες, επιδοτήσεις, διαφημίσεις και διαγωνισμούς του δημοσίου τομέα) σε βάρος νομικών προσώπων ή οντοτήτων, σε δυο περιπτώσεις: α) αν αξιόποινη πράξη των άρθρων 159Α, 236, των παρ. 2 έως 4 του άρθρου 237, της παρ. 2 του άρθρου 237Α του Ποινικού Κώδικα, ή η συμμετοχή σε τέτοια πράξη τελείται προς όφελος ή για λογαριασμό τους από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου, ή της οντότητας, και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτών, ή έχει εξουσία εκπροσώπησής τους, ή εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό τους ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτών, και β) όταν η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου από ανωτέρω αναφερόμενο φυσικό πρόσωπο κατέστησε δυνατή την τέλεση από ιεραρχικά κατώτερο στέλεχος ή από εντολοδόχο του νομικού προσώπου ή της οντότητας κάποιες από τις ανωτέρω αναφερόμενες αξιόποινες πράξεις προς όφελος ή για λογαριασμό του νομικού προσώπου ή της οντότητας. Ειδικότερα, ορίζεται ότι οι κυρώσεις επιβάλλονται από το αρμόδιο δικαστήριο, ανεξαρτήτως της καταδίκης φυσικού προσώπου για τις πράξεις αυτές, αν δεν έχει ασκηθεί δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή δίωξη που είχε ασκηθεί κατά του φυσικού προσώπου έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε απαράδεκτη στο στάδιο της προδικασίας. Επίσης, το νομικό πρόσωπο που είναι διάδικος στη σχετική διαδικασία έχει όλα τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, ιδίως εκείνα των άρθρων 89, 92, 94, 95, 99, 100, 102, 103 και 104 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας, εκτός από αυτά που προσιδιάζουν αποκλειστικά σε φυσικό πρόσωπο. Περαιτέρω, ρυθμίζεται αναλυτικά η διαδικασία της ποινικής διαπραγμάτευσης. Λόγω της ανάθεσης αυτής της αρμοδιότητας το πρώτον με το προτεινόμενο άρθρο στα ποινικά δικαστήρια, και λόγω της πολυπλοκότητας των σχετικών ζητημάτων, θα ήταν νομοτεχνικώς ορθότερο οι σχετικές ρυθμίσεις να είναι λεπτομερέστερες για κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, και να ενσωματωθούν στον ΚΠΔ, ώστε να είναι ορατές στους εφαρμοστές και να είναι δυνατή η απρόσκοπτη εφαρμογή τους.

16. Επί του άρθρου 136 παρ. 3

Διά του άρθρου 136 παρ. 3 ορίζεται ότι: « Όπου σε ειδικούς ποινικούς νόμους γίνεται αναφορά σε πλαίσιο ποινής φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους ή κάθειρξης έως έξι (6) έτη, αυτή λογίζεται σε κάθειρξη από πέντε (5) έ-

ως δέκα (10) έτη». Θα ήταν σύμφωνο με την αρχή της νομιμότητας και με το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ, και δοθέντος ότι εισάγεται βαρύτερο πλαίσιο ποινής, να γίνει παραπομπή στις συγκεκριμένες διατάξεις των ειδικών ποινικών νόμων που τροποποιούνται, ώστε η ποινή που απειλείται σε αυτές να είναι προβλέψιμη (βλ. και συμβουλευτική γνώμη του ΕΔΔΑ (Μείζων Σύνοψη) προς το Συνταγματικό Δικαστήριο της Αρμενίας της 20.5.2020 για την κατά παραπομπή νομοθέτηση παρ. 74.

Αθήνα, 20 Φεβρουαρίου 2024

Η εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επίκουρη Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της
Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών